

НАСТУПНІСТЬ У РОБОТІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Онишків Зіновій

*доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
onyshkiv54@ukr.net*

Освіта впродовж життя передбачає дотримання принципів наступності і перспективності між суміжними ланками, зокрема, між дошкільною та початковою освітою. Наступність у роботі закладу дошкільної освіти і початкової школи – це дидактичний принцип, що забезпечує передумови переходу від здобуття дошкільної освіти до початкової.

Підготовка дітей дошкільного віку до умов навчання в школі може здійснюватися через систему дошкільної освіти (якщо діти відвідують заклади дошкільної освіти, навчально-виховний комплекс «заклад дошкільної освіти – початкова школа»), а також через спеціальну підготовку дітей, що не охоплені суспільним дошкільним вихованням – недільні школи, систематичні заняття з цими дітьми впродовж навчального року або місяць перед початком навчального року.

Навчально-виховний комплекс «заклад дошкільної освіти – заклад загальної середньої освіти» створює сприятливі умови для адаптації дітей до школи: 1) зрості можливості для формування позитивного ставлення до дітей школи; 2) перебування в одному з учнями початкової школи навчальному приміщенні сприяє формуванню досвіду колективної творчої діяльності, оскільки є можливість впливу дітей один на одного (участь дошкільників у концертах, підготовці і проведенні свят, участь у виставці дитячих виробів та ін.); 3) учні початкової школи турбуються про дошкільників: відбувається передача соціального досвіду від школярів дошкільникам; 4) спільне використання навчальних приміщень, спортивного інвентаря, шкільної майстерні, пришкільної навчально-дослідної ділянки та ін. [3, с. 372–376].

В. О. Сухомлинський вказував на різноманітні і багаті взаємовідносини дітей в умовах різновікового колективу. «Виховна сила колективу великою мірою залежить від багатства і різноманітності стосунків між особистостями, які стоять на різних

ступенях розвитку, тобто між вихованцями різного віку. Це стосунки ідейно-виховні, інтелектуальні, навчально-трудова, самодіяльно-творчі, ігрові. Колектив впливає на особистість у процесі такої діяльності, коли старший передає молодшому свої ідейні переконання, знання, трудовий досвід, творчі вміння» [4, с. 165].

Важливим аспектом наступності у роботі закладу дошкільної освіти і початкової школи – це забезпечення наступності у змісті підготовки, тобто співставлення та аналіз навчальних програм дошкільнят старшої групи і учнів початкової школи.

Забезпечення наступності закладу дошкільної освіти і початкової школи відбувається на концептуальному рівні: у Базовому компоненті дошкільної освіти і Державному стандарті початкової освіти пріоритетність надається особистісно-орієнтованому, компетентнісному, діяльнісному, середовищному підходах до розв'язання завдань дошкільної і початкової освіти. Обидва нормативні документи орієнтовані на формування компетентностей (див. табл. 1) [1; 2].

Таблиця 1

Ключові компетентності дитини дошкільного віку і учня початкової школи

Ключові компетентності	
дитини дошкільного віку	учня початкової школи
<ul style="list-style-type: none"> • здоров'язберезувальна; • соціально-комунікативна; • ігрова; • родинно-побутова; • предметно-практична; • сенсорно-пізнавальна; • математична; • природничо-екологічна; • художньо-продуктивна; • мовленнєва; фонетична; лексична; граматична; діалогічна; монологічна; комунікативна; • особистісно-оцінна. 	<ul style="list-style-type: none"> • вільне володіння державною мовою; • здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; • математична компетентність; • компетентність у галузі природничих наук, техніки і технологій; • інформаційно-цифрова компетентність; • інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі; • екологічна компетентність;

	<ul style="list-style-type: none"> • громадянська та соціальна компетентності; • підприємливість та фінансова грамотність; • навчання впродовж життя; • культурна компетентність
--	--

Окреслені компетентності учня початкової школи формуються на основі компетентностей, набутих у дошкільному віці. Науковці (А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Поніманська, О. Шадюк) вказують на важливість синхронізації основних компетентностей, що мають формуватися в дошкільний період та в початковій школі.

Освітній процес у початковій школі організовується за циклами: адаптаційно-ігровий (1–2 класи) і основний (3–4 класи), що сприятиме поступовому переходу від ігрової діяльності до навчальної – провідних видів діяльності дітей дошкільного віку і учнів початкової школи. Елементи навчальної діяльності вихователі формують вже у дітей старшого дошкільного віку. У дошкільному віці у дітей починають розвиватися такі навички, як допитливість, ініціативність, креативність, навички комунікацій, а у початковій школі вчителі їх поглиблюють.

Забезпеченню наступності в освіті дітей дошкільного віку і початкової школи сприятиме збереження в початковій школі основних видів діяльності дітей дошкільного віку: спілкування, ігри, пізнавальна діяльність, ліплення, малювання, конструювання, слухання музики, театралізація.

Методичний аспект забезпечення наступності в роботі закладу дошкільної освіти і початкової школи: взаємовідвідування вихователями і вчителями відкритих занять (уроків), проведення спільних семінарів-практикумів, засідань «круглих столів», методичних об'єднань, взаємний обмін педагогічним досвідом. Учителі початкової школи мають бути добре обізнаними з освітніми програмами для дітей старшого віку закладів дошкільної освіти, методами і прийомами їх розвитку, навчання, виховання, а вихователі старших груп – з освітніми програмами початкової школи.

Практичний аспект співпраці між закладами освіти: попереднє знайомство вчителів початкової школи зі своїми майбутніми школярами, вивчення їх індивідуальних особливостей, раннє виявлення порушень у мовленні учнів, поради батькам щодо виправлення цих порушень.

Врахування різних складників забезпечення наступності в роботі закладу дошкільної освіти і початкової школи сприятиме створенню єдиного освітнього процесу, що сприятиме цілісному розвитку особистості.

Список джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Наказ Міністерства освіти і науки України № 33 від 12 січня 2021 р.

URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyosviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya>.

2. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено Кабінетом Міністрів України від 21 лютого 2018 р. №87.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>

3. Онишків З. М. Навчально-виховний комплекс «дошкільний навчальний заклад – початкова школа»: шляхи забезпечення наступності. *Педагогічний дискурс*: зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. Хмельницький: ПП. Балюк І.Б., 2011. С. 372–376.

4. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Вибрані твори в 5 т. Київ : Радянська школа, 1977. Т.3. С. 165.